

اساس نامہ ی گروہ ما

چه شخصی در مقابل حقوق من مسئول است؟

ترجمہ: بہناز بابایی

انتشار: سایت حق کودکی

<http://right-to-childhood.com>

اساس نامه‌ی گروه ما

چه شخصی در مقابل حقوق من مسئول است؟

کامپزیتو

کتاب راهنما برای آموزش حقوق بشر به کودکان

شورای اروپا، ۲۰۰۷

ترجمه: بهناز بابایی

انتشار: سایت حق کودکی

ارجاع: شورای اروپا، ۲۰۰۷. کامپزیتو، کتاب راهنما برای آموزش حقوق بشر به کودکان؛ تمرین اساس نامه‌ی گروه ما. ترجمه‌ی

بهناز بابایی. سایت حق کودکی، ۲۰۱۵

کامپزیتو یک کتاب راهنما برای آموزش حقوق بشر به کودکان است. این کتاب در سال ۲۰۰۷ و با هدف ترویج و توسعه فرهنگ حقوق بشر توسط شورای اروپا تدوین شد و در اختیار آموزگاران، مربیان و علاقمندان به مبحث حقوق کودک قرار گرفت. کتاب، شامل ۴۲ تمرین است و برای کودکان ۶-۱۳ سال طراحی شده است و موضوعاتی از قبیل: شهروندی، دموکراسی، تبعیض، آموزش و فراغت، محیط زیست، خانواده و بدیل‌های سرپرستی، برابری جنسیتی، سلامتی و رفاه، رسانه و اینترنت، مشارکت، صلح و درگیری، فقر و محرومیت اجتماعی، و خشونت را پوشش می‌دهد. تمام ۴۲ تمرین به صورت گروهی و مشارکتی اجرا می‌شوند و در آنها تلاش می‌شود، که کودکان مفاهیم یاد شده و توانایی‌هایی نظیر تفکر انتقادی، بیان نظرات و حل مشکلات را از طریق تجربه کردن و در قالب یک کار گروهی بیاموزند.

تمرینی که در پی می‌آید، به منظور کار با کودکان ۱۰-۱۳ سال و درک رابطه‌ی بین حقوق و مسئولیت‌ها است. این تمرین می‌تواند توسط مربی یا تسهیل کننده، بر مبنای نیاز، زمان، شرایط محیط آموزشی و سطح آگاهی کودکان تطبیق داده شود.

موضوعات	مشارکت، دموکراسی، شهروندی
سطح	۳
سن	۱۰ تا ۱۳ سال
زمان	بخش اول ۹۰- ۶۰ دقیقه، بخش دوم ۴۵-۳۰ دقیقه
تعداد افراد گروه	۱۰ تا ۳۰ کودک
نوع تمرین	قانون‌گذاری، اجماع‌سازی، بحث و گفت‌وگو
نگاه اجمالی	کودکان به صورت گروهی اساس‌نامه‌ای مبنی بر حقوق و مسئولیت‌هایشان وضع می‌کنند.
اهداف	• درک رابطه‌ی بین حقوق و مسئولیت‌ها • برقراری رابطه بین حقوق و مسئولیت‌ها در زندگی روزمره • تاکید بر مشارکت در خلق و حمایت از حقوق • خلق مجموعه‌ی قوانین و مسئولیت‌های مورد توافق قرار گرفته شده برای گروه
وسایل مورد نیاز	• تخته سفید و ماژیک • قلم و کاغذ برای هر شرکت کننده • اختیاری: چند کپی از نمونه‌ی ساده‌ی کنوانسیون حقوق کودک

روش آموزش

بخش اول

- با استفاده از محدودیت‌هایی که کودکان با آنها آشنایی دارند و برای‌شان قابل درک است، سعی کنید تجربه و میزان درک آنها را نسبت به قوانین و مسئولیت‌ها کشف کنید. از آنها بخواهید جملاتی نظیر " من حق ندارم.....زیرا..." را کامل کنند (به عنوان مثال: [من حق ندارم] در زمان عصبانیت به دیگران آسیب برسانم زیرا...اجازه ندارم با مردم ناعادلانه رفتار کنم). این جملات را کنار هم قرار دهید و از کودکان بخواهید این عبارات را به ترتیب از مثبت به منفی تغییر دهند (برای مثال: من حق دارم که مورد آسیب قرار نگیرم/ من حق دارم که با من عادلانه رفتار شود).
- زمانی که کودکان روند خلق عبارات با مضامین مثبت را درک کردند، آنها را در گروه‌های چهار یا پنج نفره تقسیم‌بندی کنید. کاغذ و ماژیک در اختیار هر گروه قرار داده و توضیح دهید:
 - هر گروه کوچک باید سه الی چهار قانون بنیادی برای کل گروه وضع کند.
 - آنها باید در قوانین‌شان از عباراتی نظیر "همه حق دارند...." (برای مثال، همه حق مشارکت دارند) استفاده کنند.

- آنها تنها زمانی می‌توانند این قوانین را به شکل حقوق وضع کنند که تمامی اعضاء با آن موافق باشند.
- هدف، وضع تعداد زیادی از قوانین نیست بلکه وضع قوانینی است که تمامی اعضاء بر سر آن اتفاق نظر دارند.
- همه‌ی گروه‌ها را دور هم جمع کنید و از هرکدام بخواهید تا به ارائه‌ی قوانین خود بپردازد. سپس قوانین را در يك جدول مانند نمونه‌ی زیر گردآوری کنید.
 - ابتدا درباره‌ی حقوق خاصی که گروه‌ها نام بردند، پرسش کنید. سپس حقوق مشابه را ادغام کنید و اگر تعبیری در نگارش داده شد، موافقت گروه را کسب کنید. نتیجه‌ی به دست آمده را در ستونی تحت عنوان "حقوق" بر روی تخته بازنویسی کنید.
 - پس از لیست کردن حقوق، سوال کنید که برای آنکه همه‌ی ما از حقوق خود برخوردار باشیم، هر انسان چه مسئولیت‌هایی دارد؟ نتایج را زیر ستون مسئولیت‌ها در کنار ستون حقوق بنویسید. از عباراتی نظیر "من مسئولیت دارم که..." و "یا من باید..." استفاده کنید.
 - سپس درباره‌ی اینکه هر حق شامل چه مسئولیتی است پرسش کنید و پاسخ را به صورت يك گزاره در کنار حقوق بنویسید. از ضمیر اول شخص استفاده کنید (به عنوان مثال، من مسئولیت دارم تا دیگران را از مشارکت محروم نکنم).

اساس نامه	
مسئولیت‌ها	حقوق
من در قبال رفتار عادلانه با دیگران مسئولیت دارم. من باید به دیگران حق ابراز نظر و عقیده بدهم.	هر شخص حق دارد که با او عادلانه رفتار شود. هر شخص حق ابراز نظر و عقیده دارد.

- پس از وارد کردن تمامی حقوق و مسئولیت‌های ذکر شده در لیست، از کودکان بخواهید به مرور چرک‌نویس اساس نامه بپردازند.
 - تاکید کنید که داشتن تعداد کمی قانون خوب، بهتر از داشتن تعداد زیادی قانون نه چندان خوب است.
 - آیا امکان ادغام این حقوق و مسئولیت‌ها وجود دارد؟ آیا میتوان به حذف برخی از آنان پرداخت؟
 - آیا حقوق یا مسئولیت‌هایی دیگری باقی مانده که باید به لیست اضافه شود؟
- پس از تکمیل فهرست حقوق و مسئولیت‌ها، از کودکان بپرسید که آیا آنها می‌توانند از این گزاره‌ها به عنوان نوعی "اساس نامه" برای گروه خود استفاده کنند.
 - آیا آنها مشتاق به رعایت قوانینی که خود وضع کرده‌اند هستند؟
 - برای کسب اطمینان از اینکه تمامی اعضا از "اساس نامه" پیروی می‌کنند، چه کسی مسئول است؟
 - اگر فردی یکی از حقوق را پایمال کند، چه خواهد شد؟
 - آیا لازم است در صورت نقض قانون پیامدهایی در نظر گرفته شود؟ چرا؟
- زمانی که نسخه‌ی نهایی "اساس نامه آماده شد، يك کپی از پاک‌نویس آن را در يك مکان مناسب بیاویزید. توضیح دهید که ما، هم کودکان و هم بزرگسالان، این قوانین را برای کار کردن و بازی کردن با یکدیگر به کار می‌بریم.

- بحث را با تاکید بر این نکته به پایان ببرید که با کمک قوانین و مسئولیت‌ها، ما و دیگران به شیوه‌ای در کنار یکدیگر زندگی خواهیم کرد که حقوق همگان محترم شمرده شود. قوانین، حقوق ما را حفظ می‌کنند (به عنوان مثال، حق مشارکت، حق داشتن عقیده، حق یادگیری، حق بازی و غیره)، ما را ایمن و سالم نگه می‌دارند، و همچنین ما را برای احترام به حقوق دیگران مسئول می‌دانند.

بررسی و ارزیابی

۱. از کودکان بخواهید تجربه‌ی خود در این تمرین را بیان کنند.

- آیا برای گروه کوچک شما تهیه‌ی فهرست حقوق، کار ساده‌ای بود؟ فهرست مسئولیت‌ها چگونه بود؟
- آیا کار با یکدیگر در یک گروه آسان بود؟ مزایا و معایب کار گروهی چه بود؟
- آیا ایده‌هایی درباره حقوق وجود داشت که مورد موافقت همه اعضاء گروه نبود؟ چرا؟
- با ایده‌هایی که مورد توافق قرار نگرفت چه کردید؟ آیا کسی در جهت متقاعد کردن دیگران بر سر موافقت با ایده‌ی یاد شده تلاشی کرد؟ آیا ایده‌ای مورد تجدید نظر قرار گرفت؟
- در این تمرین، شما چه چیزی درباره‌ی خودتان آموختید؟ چه چیزی درباره‌ی حقوق و مسئولیت‌ها آموختید؟
- آیا چیزی درباره دموکراسی آموختید؟

۲. با طرح سوال‌هایی نظیر سوال‌های زیر به بحث درباره‌ی هدف قوانین و مسئولیت‌ها پردازید و پاسخ‌های مطرح شده را گردآوری کنید.

- شما چه قوانینی در زندگی دارید (به عنوان مثال، در خانه، در مدرسه، و دیگر مکان‌ها)؟ چه کسی این قوانین را وضع کرده است؟
- شما چه مسئولیت‌هایی دارید؟ چه کسی این مسئولیت‌ها را به شما واگذار کرده است؟
- آیا قوانین و مسئولیت‌ها متوجه بزرگسالان نیز هست؟ این قوانین و مسئولیت‌ها از کجا آمده‌اند؟
- چرا همه‌ی ما قوانین و مسئولیت‌هایی داریم؟ آیا ما به وجود آنها نیاز داریم؟
- در صورت زیرپا گذاشتن قوانین توسط یک فرد چه اتفاقی خواهد افتاد؟ آیا وجود عواقب در صورت دنبال نکردن قوانین ضروری‌ست؟ چرا؟

۳. با طرح سوال‌هایی نظیر سوالات زیر به بحث درباره‌ی اجرای قوانین و مسئولیت‌ها پردازید:

- حال که بر سر قوانین و مسئولیت‌ها به توافق رسیدید، به چه نحوی اطمینان حاصل می‌کنید که توسط همه‌ی اعضاء مراعات می‌شوند؟
- برای بررسی آنکه این حقوق محترم شمرده می‌شوند، چه کسی مسئول خواهد بود؟
- آیا وجود بعضی عواقب برای فرد متخطی از قوانین ضروری‌ست؟ چه شخصی درباره‌ی این عواقب تصمیم می‌گیرد؟

بخش دوم

۱. چند روز یا چند هفته پس از تبیین اساس نامه، از کودکان بخواهید دوباره آن را مورد مطالعه قرار دهند. تاکید کنید که معمولاً باید قوانین اصلاح، حذف و یا اضافه شوند.

- الف. آیا آنها همچنان موافق حقوق و مسئولیت‌هایی که بیشتر وضع کردند هستند؟
- آیا مراعات برخی مسئولیت‌ها مشکل تر از بقیه است؟ چرا؟
- آیا موردی در اساس نامه وجود دارد که نیاز به تغییر، حذف و یا افزودن داشته باشد؟

۲. با طرح سوال‌هایی نظیر این سوالات به بحث درباره اجرای قوانین و مسئولیت‌ها بپردازید.

- آیا حقوقی وجود دارند که بیش از باقی نقض شوند؟ چرا؟
- برای بررسی آنکه این حقوق محترم شمرده می‌شوند، چه کسی مسئول خواهد بود؟
- چه شخصی برای تعیین عواقب احتمالی، هنگام نقض قانون توسط یک فرد تصمیم می‌گیرد؟
- آیا گروه برای وضع برخی عواقب ناشی از نقض قانون احتیاج به کار گروهی دارد؟

بررسی و ارزیابی

- به بحث درباره این موضوع بپردازید که داشتن قوانینی که توسط خود گروه، و برای گروه وضع شده‌اند چه معنایی دارد. این روند را با روشی که قوانین، به صورت دموکراتیک وضع میشوند شرح دهید.
 - آیا این روند به داشتن یک اساس نامه برای گروه ما کمک می‌کند؟
 - چه تفاوتی وجود دارد وقتی که گروه، خود، وضع کننده‌ی قوانین مربوط به خود است؟

پیشنهاداتی برای پی‌گیری

- بهتر است بخواهید که هر کودک یک نسخه از اساس نامه گروه را نزد خود نگهداری کند.
- زمانی که مشکلات یا مناقشه‌ای در گروه در می‌گیرد، سعی کنید از اساس نامه گروه برای حل آن استفاده کنید. مشکلاتی که در زندگی واقعی به وجود می‌آیند اغلب به آشکارسازی مواردی که در اساس نامه نیاز به تغییر دارند کمک می‌کند.
- می‌توانید با استفاده از مرحله‌ی دوم بخش دو، کودکان را تشویق کنید که عواقب رعایت نکردن قوانین را با همدیگر تعیین کنند.
- کپی‌هایی از نسخه‌ی ساده شده‌ی کنوانسیون حقوق کودک، را در اختیار کودکان قرار دهید. از آنها بخواهید اساس نامه خود را با این سند حقوقی که متعلق به تمامی کودکان جهان است مقایسه کنند. آیا حقوق یا مسئولیتی در کنوانسیون وجود دارد که کودکان مایل به اضافه کردن آن به اساس نامه خود باشند؟
- با کودکان بزرگ‌تر، به بحث درباره‌ی این موضوع بپردازید که چرا کودکان احتیاج به کنوانسیون‌های مخصوص به خود دارند که حقوق‌شان را تعریف کند. آیا حقوق بشر کودکان و بزرگسالان با یکدیگر تفاوت دارد؟ مسئولیت‌های‌شان چگونه؟ به کودکان برای درک رابطه‌ی بین مسئولیت‌ها و اصول کنوانسیون درباره‌ی توسعه ظرفیت کمک کنید.

- تمرین "تمام آراء شمرده می‌شوند" که کودکان را در فرایند یک تصمیم‌گیری دموکراتیک درگیر می‌کند، می‌تواند بعد یا قبل از این تمرین انجام شود.

ایده‌هایی برای اجرا

- از کودکان بخواهید بررسی کنند که آیا مدرسه، گروه، یا انجمن‌شان مجموعه‌ای از قوانین، سیاست‌ها، یا فرایندهایی که حامی حقوق کودکان است دارد؟ آیا آن قوانین تعیین کننده مسئولیت‌های کودکان نیز می‌باشند؟ اگر بله، از آنها بخواهید به ارزیابی این قوانین بپردازند:
 - چه کسی آنها را پایه گذاری کرده است؟
 - آیا شما با این قوانین موافق هستید؟
 - آیا آنها قابل تغییر هستند؟ اگر بله، چگونه؟
 - چه اتفاقی می‌افتد اگر مردم از این قوانین پیروی نکنند؟

نکاتی برای تسهیلگران

ممکن است بعضی کودکان با کلمه یا مفهوم 'اساس نامه' آشنایی نداشته باشند. به جای استفاده از کلمه‌ی اساس نامه (بخش اول، مرحله ۴)، شما به سادگی می‌توانید آن را 'سند قوانین و مسئولیت‌ها برای گروه ما' بنامید. از طرف دیگر، شما می‌توانید با طرح سوالاتی نظیر این سوالات، به معرفی مفهوم اساس نامه، قبل از شروع فعالیت بپردازید:

- آیا کشور ما دارای اساس نامه است؟
- چه چیزی در اساس نامه ما وجود دارد؟
- چه کسی (کسانی) آن را نوشته‌اند؟ این اساس نامه در چه زمانی نوشته شده است؟
- چه کسی به اینکه آیا اساس نامه محترم شمرده می‌شود یا خیر توجه می‌کند؟
- چه اتفاقی می‌افتد اگر شخصی از اساسنامه پیروی نکند؟
- بسیاری از کودکان نگرشی منفی نسبت به قوانین دارند و آنها را تنها به عنوان عواملی که آزادی‌هایشان را محدود می‌کنند می‌بینند. ممکن است نیاز داشته باشید زمان صرف کنید و با مطرح کردن مثال‌هایی در این زمینه، به بحث درباره‌ی چگونگی نیاز ما به قوانین برای زندگی در کنار یکدیگر بپردازید.
- کودکان خردسال ممکن است در تشخیص تفاوت میان مسئولیت‌هایی که مربوط به تعهدات شخصی آنهاست و در قبال دیگران موظف به رعایت آنها هستند (مانند رعایت نوبت، احترام به تفاوت‌ها، خودداری از خشونت‌ورزی)، و وظایفی که توسط بزرگسالان به آنها محول شده (مانند مسواک زدن دندان‌ها، مرتب کردن تخت، فعال بودن در مدرسه، انجام تکالیف) احتیاج به کمک داشته باشند.
- بر رابطه‌ی بین حقوق و نقش‌ها/مسئولیت‌های هر فرد، چه بزرگسال و چه کودک، تاکید کنید. مسئولیت‌ها را متضمن اجرای قوانین و محترم شمردن آن کنید.

تنظیمات

۱. به منظور اینکه از پیچیدگی این تمرین برای کودکان خردسال بکاهید، تمرین را به صورت عینی ادامه دهید:

- بحث را با تمرکز بر حقوق و مسئولیت‌ها ادامه دهید.
 - به پیچیدگی‌های مربوط به قوانین، اجرا، و مسئولیت برای اجرای آنها نپردازید.
۲. برای کودکان بالغ‌تر، با طرح سوالات زیر می‌توانید بیشتر به بررسی انتزاعی رابطه‌ی بین حقوق، قوانین و مسئولیت‌ها بپردازید:

- چه ارتباطی بین حقوق و قوانین وجود دارد؟
- چه تفاوتی بین قوانین و مسئولیت‌ها وجود دارد؟

این تمرین ترجمه‌ای است از:

Council of Europe, 2007. *Compassito – a manual on human rights education for children: constitution for our group*. Directorate of Youth and Sport, Hungary

